

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-79-85>

УДК 368.03:658.15

ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ

APPROACHES TO FINANCIAL RISK MANAGEMENT OF INSURANCE COMPANIES

Морозова Людмила Сергіївна

доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансів,
Державний торговельно-економічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2231-0558>

Савченко Наталія Григорівна

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів,
Державний торговельно-економічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2972-5024>

Кукурудз Оксана Михайлівна

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів,
Державний торговельно-економічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9158-355X>

Morozova Liudmyla, Savchenko Nataliia, Kukurudz Oksana

State University of Trade and Economics

У статті розглядаються підходи до управління фінансовими ризиками в страхових компаніях, що є актуальним у світлі сучасних викликів, з якими стикається глобальне фінансове середовище. Отримані результати свідчать про необхідність впровадження інноваційних рішень, таких як блокчейн-технології та системи аналітики в реальному часі, що дозволяють страховим компаніям не лише зменшити ймовірність настання фінансових ризиків, але й швидко реагувати на зміни в ринковій ситуації. Розробка адаптивних стратегій управління ризиками, а також підвищення кваліфікації працівників є важливими аспектами для досягнення фінансової стабільності. Практична цінність статті полягає в рекомендаціях щодо впровадження ефективних систем управління фінансовими ризиками, які відповідають вимогам регуляторів, зокрема Директиви ЄС Solvency II. Це дозволяє не лише забезпечити конкурентоспроможність страхових компаній, але й відкриває нові можливості для їх зростання та розвитку на сучасному ринку.

Ключові слова: адаптивні стратегії, Директива ЄС Solvency II, інноваційні рішення, управління ризиками, оцінювання фінансових ризиків, ризик-менеджмент, ризики страхової компанії, фінансовий ризик, цифрові технології, цифровізація.

This article examines approaches to financial risk management in insurance companies, which is relevant in light of the current challenges facing the global financial environment. The purpose of the study is to analyze the effectiveness of the application of the latest technologies and risk management methods, which allows insurers to adapt to conditions of uncertainty and ensure their financial stability. The research methods include literature analysis, statistical methods, risk modeling and assessment of the impact of technologies such as artificial intelligence and data analytics on financial risk management processes. Risk assessment is carried out through recognition, quantitative and qualitative assessment, as well as situation monitoring. The results obtained indicate the need to implement innovative solutions, such as blockchain technologies and real-time analytics systems, which allow insurance companies not only to reduce the likelihood of financial risks, but also to quickly respond to changes in the market situation. The development of adaptive risk management strategies, as well as improving the skills of employees are important aspects for achieving financial stability. Risk management systems should provide for regular monitoring of changes in the risk situation, which makes it possible to respond to negative trends in a timely manner and prevent potential losses. General and specific methods provide a comprehensive approach to financial risk management and allow insurers to obtain accurate risk assessments, formulate scenarios of events and develop effective risk minimization strategies. The use of artificial intelligence, machine learning and big data analytics can significantly improve risk management processes by automating risk identification and analysis, as well as increasing forecasting accuracy. The practical value of the article lies in the recommendations for the implementation of effective financial

risk management systems that meet the requirements of regulators, in particular the EU Solvency II Directive. This not only ensures the competitiveness of insurance companies, but also opens up new opportunities for their growth and development in the modern market.

Keywords: adaptive strategies, EU Solvency II Directive, innovative solutions, risk management, financial risk assessment, risk management, insurance company risks, financial risk, digital technologies, digitalization.

Постановка проблеми. Управління фінансовими ризиками є критично важливим етапом у ризик-менеджменті в страховій галузі. В умовах сучасного економічного середовища, яке характеризується високою волатильністю та невизначеністю, ефективне управління фінансовими ризиками стає не лише питанням профілактики фінансових втрат, але й ключовим фактором для забезпечення стабільності та життєздатності страхових компаній.

Страхові компанії, які успішно реалізують стратегії управління фінансовими ризиками, здатні не лише виконувати свої зобов'язання перед страховиками, але й підвищувати довіру клієнтів. Це, в свою чергу, сприяє зміцненню їхньої репутації на ринку та забезпечує конкурентні переваги. Довіра клієнтів є основою успішного страхового бізнесу, оскільки вона визначає рівень залученості клієнтів, їхнє бажання користуватися послугами компанії та рекомендувати її іншим.

Однак управління фінансовими ризиками вимагає постійного вдосконалення підходів, адаптації до нових викликів та впровадження інноваційних рішень. Сучасні страхові компанії повинні бути готовими до швидких змін у ринковій ситуації, що включає аналіз нових економічних реалій, технологічних інновацій і змін у законодавстві. Це передбачає не лише адаптацію до нових умов, але й проактивний підхід до управління ризиками, що дозволяє своєчасно реагувати на загрози та можливості.

Таким чином, проблема управління фінансовими ризиками в страхових компаніях тісно пов'язана з важливими науковими та практичними завданнями. Наукові дослідження у цій галузі можуть зосереджуватися на розробці нових моделей оцінки та прогнозування ризиків, аналізі впливу інноваційних технологій на процеси управління ризиками, а також на вивченні практик управління ризиками в умовах глобалізації та цифровізації ринку. Практичні завдання включають створення і впровадження ефективних стратегій управління ризиками, які б відповіли сучасним вимогам та потребам страховиків. Це дозволить не лише забезпечити фінансову стійкість компанії, але й сприяти розвитку галузі в цілому, підвищуючи її адаптивність до змін.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питання вивчення теоретичних засад, сутності, класифікаційних ознак фінансових ризиків у страхуванні відображено у наукових працях відомих вітчизняних науковців, таких, як: Васильців Т. Г., Герасимова І. Ю. [1], Заволока Л. О. [2], Клепікова О. А., Кнейслер О. В. [3], Куцик П. О., Лубкей Н. П. [4], Тимощук О. В., Ткаченко Н. В.

Суттєві досягнення вітчизняних науковців у сфері страхування та дослідження процесу управління фінансовими ризиками створюють численні виклики та можливості для страхових компаній. Актуальність впровадження цифрових технологій у цьому секторі зростає, оскільки нові рішення можуть кардинально змінити підходи до управління фінансовими ризиками.

Вивчення підходів до управління фінансовими ризиками в страхових компаніях є критично важливим, оскільки сучасні ринкові умови вимагають адаптації до змін, що відбуваються в економіці та технологіях. Цифрові технології пропонують нові інструменти та методи, які можуть суттєво підвищити ефективність управління ризиками, забезпечуючи більшу прозорість і контроль за фінансовими потоками. Впровадження інноваційних рішень дозволяє страховим компаніям не лише зменшити ризики, але й скористатися новими можливостями для зростання та розвитку в умовах конкурентного середовища.

Таким чином, вивчення сучасних підходів до управління фінансовими ризиками стає об'єктивною необхідністю для забезпечення стабільності та успішності страхових компаній.

Формулювання цілей статті є відстеження тенденцій розвитку управління фінансовими ризиками в страхових компаніях.

Виклад основного матеріалу дослідження. Останні роки світове фінансове середовище стикається з численними труднощами, специфічними для сучасного стану економіки. Однією з основних проблем є високий рівень невизначеності, що ускладнює прийняття важливих економічних рішень. Учасники фінансового ринку, працюючи в умовах цієї невизначеності, ретельно аналізують можливість отримання негативного результату, прогнозують подальші дії та оці-

нують ймовірність несприятливих наслідків, щоб визначити найбільш ефективні напрями своєї діяльності та уникнути ризикових ситуацій.

В діяльності страхових компаній це питання постає особливо гостро, оскільки в їх діяльності спостерігаються численні фінансові ризики, що виникають внаслідок невизначеності природних, людських та економічних факторів. У несприятливих умовах ці ризики можуть призвести до значних збитків у фінансово-господарській діяльності.

Управління фінансовими ризиками в сучасних страхових компаніях є критично важливим для забезпечення їхньої стабільності та стійкості [2, с. 279]. В умовах постійно змінюваного ринкового середовища, компанії повинні впроваджувати новітні технології, такі як аналітика даних, штучний інтелект та моделювання ризиків, що дозволяють більш точно прогнозувати можливі загрози та розробляти ефективні стратегії їх мінімізації.

Урахування фінансових ризиків є необхідним елементом планування господарської діяльності на ринку [4, с. 863]. Сучасні виклики вимагають від страхових компаній не лише адаптації до умов невизначеності, але й проактивного підходу до управління ризиками, що сприятиме не лише збереженню фінансової стабільності, але й відкриттю нових можливостей для зростання та розвитку в умовах конкурентного середовища. Для досягнення фінансової стійкості компанії необхідно не лише управляти ризиками, а й адаптуватися до змінюваних умов ринку. Важливо використовувати інноваційні технології та зміцнювати довіру клієнтів.

Фінансові ризики охоплюють широкий спектр загроз, пов'язаних із фінансовими операціями, які можуть призвести до суттєвих фінансових втрат. У контексті страхування ці ризики включають кредитний ризик, ризик ліквідності, ринковий ризик, а також ризики, що виникають внаслідок інвестиційної діяльності компанії [1, с. 114].

Значення фінансових ризиків підкреслюється вимогами зовнішніх регуляторів, такими як Директива ЄС Solvency II, яка вимагає від страхових компаній не лише оцінювати ризики, але й розробляти системи управління ними [6, с. 209]. Це передбачає не лише кількісну оцінку ризиків, але й якісний аналіз, що допомагає виявляти потенційні загрози та розробляти стратегії їх мінімізації.

Відповідно до вимог Директиви ЄС Solvency II, страхові компанії повинні мати

ефективну систему управління ризиками, яка включає кілька важливих етапів:

1. Розпізнавання ризиків. Першим етапом у процесі управління ризиками є їх ідентифікація. Страхові компанії повинні активно виявляти сфери, де можуть виникнути ризики, використовуючи сучасні аналітичні інструменти та технології. Це дозволяє збирати та аналізувати дані, а також проводити регулярні оцінки на основі історичних даних для виявлення патернів ризику.

2. Оцінка ризиків. Другий етап передбачає детальну оцінку ризиків, що включає розрахунок ймовірності їх настання та аналіз можливих наслідків. Використання сучасних алгоритмів і моделей прогнозування, таких як машинне навчання та штучний інтелект, суттєво спрощує цей процес. Наприклад, статистичні методи, такі як регресійний аналіз, дозволяють отримувати точніші оцінки ризиків та формувати сценарії розвитку подій, що можуть призвести до фінансових втрат.

3. Управління ризиками. На третьому етапі компанія має обрати оптимальні методи та інструменти для зменшення виявлених ризиків. Тут цифрові технології, такі як штучний інтелект та автоматизація, стають незамінними. Вони можуть оптимізувати управлінські процеси, включаючи виявлення аномалій і прогнозування фінансових наслідків, що дозволяє швидше реагувати на зміни в ризиковій ситуації.

4. Моніторинг та контроль. Останнім етапом є постійний моніторинг змін у ризиковій ситуації та оцінка ефективності впроваджених заходів. Страхові компанії повинні забезпечити належний контроль за своїми ризиками, використовуючи аналітичні платформи для збору та аналізу актуальних даних, а також проводячи регулярні аудиторські перевірки.

Розробка стратегій управління фінансовими ризиками повинна враховувати особливості цифровізації. Зокрема, зростає значення мінімізації фінансових ризиків, оскільки існує пряма залежність між здатністю страховика реагувати на ризики та його фінансовим станом. Ці ризики є особливо небезпечними, оскільки можуть призвести до банкрутства та значних втрат капіталу [7, с. 670]. Отже, впровадження цифрових технологій у систему управління фінансовими ризиками в страхових компаніях є критично важливим етапом, що забезпечує не лише стабільність компанії, але й її здатність адаптуватися в умовах швидко змінюваного ринку. Це, в свою чергу, вимагає розробки нових підходів та страте-

гій, які включають використання інноваційних технологій для покращення управлінських процесів і підвищення загальної фінансової стійкості. Основна мета цих стратегій полягає в покращенні управлінських процесів та підвищенні загальної фінансової стійкості компаній.

Сучасна стратегія страхової компанії має включати такі ключові напрями щодо управління фінансовими ризиками:

1. Інтеграція технологій штучного інтелекту та машинного навчання. Використання штучного інтелекту (ШІ) та машинного навчання для аналізу великих обсягів даних дозволяє страховим компаніям [5]:

- автоматизувати процеси оцінки ризиків (алгоритми можуть швидко аналізувати історичні дані, виявляти патерни і прогнозувати ймовірність настання тих чи інших ризиків);

- оптимізувати страхові портфелі (використання алгоритмів для аналізу фінансових активів і їх взаємозв'язків допомагає знизити ризики вкладів).

2. Використання блокчейн-технологій. Блокчейн може значно поліпшити прозорість і безпеку фінансових операцій. Впровадження цієї технології в страхування дозволяє:

- спростити процеси врегулювання страхових випадків (автоматизовані контракти (смарт-контракти) можуть швидко реалізувати виплати за страховими випадками без потреби в посередниках);

- забезпечити безпеку передачі даних (блокчейн забезпечує захист від шахрайства, оскільки всі транзакції зберігаються в незмінному вигляді).

3. Аналітика в реальному часі. Впровадження систем аналітики в реальному часі дозволяє страховим компаніям:

- швидко реагувати на зміни (збір і аналіз актуальних даних допомагає ідентифікувати ризики на ранніх стадіях і вжити необхідних заходів);

- проводити регулярні оцінки ризиків (завдяки аналітиці в реальному часі компанії можуть постійно моніторити фінансові показники та виявляти ризики).

4. Розробка адаптивних стратегій управління ризиками. Адаптивні стратегії управління ризиками включають:

- гнучкість у прийнятті рішень (страхові компанії можуть швидко змінювати свої стратегії в залежності від ринкових умов і нових ризиків);

- сегментацію ризиків (класифікація ризиків за категоріями дозволяє більш точно оцінювати та управляти ними).

5. Партнерство з технологічними компаніями. Співпраця з fintech-компаніями для розробки нових технологічних рішень може сприяти:

- інноваціям у створенні страхових продуктів, що враховують сучасні потреби клієнтів;

- покращенню обслуговування клієнтів, зокрема підвищення зручності та доступності страхових послуг.

6. Освіта та підвищення кваліфікації працівників. Інвестування в навчання та розвиток персоналу є критично важливим для:

- забезпечення високого рівня експертизи (співробітники повинні бути ознайомлені з новітніми технологіями та методами управління ризиками);

- формування культури управління ризиками (підвищення обізнаності щодо ризиків і способів їх управління в усіх аспектах діяльності компанії).

Впровадження інноваційних технологій і нових підходів до управління фінансовими ризиками в страхових компаніях є необхідним кроком для забезпечення їхньої стійкості та конкурентоспроможності в умовах швидко змінюваного ринку. Це не лише сприяє зниженню ризиків, але й відкриває нові можливості для зростання та розвитку бізнесу.

Управління ризиками є одним з найважливіших аспектів діяльності страхової компанії, оскільки безпосередньо впливає на її фінансову стабільність, конкурентоспроможність та здатність виконувати зобов'язання перед клієнтами. Фінансові ризики, зокрема, заслуговують особливої уваги, оскільки вони можуть суттєво впливати на поточну діяльність страховика і загрожувати його здатності до виконання зобов'язань. Тому важливо, щоб страхові компанії впроваджували ефективні системи управління ризиками, які відповідають вимогам регуляторів, зокрема Директиви ЄС Solvency II.

Ця директива підкреслює необхідність не лише кількісної, але й якісної оцінки ризиків, що включає використання сучасних аналітичних інструментів та технологій для ідентифікації, оцінки та управління ризиками. Системи управління ризиками повинні передбачати регулярний моніторинг змін у ризиковій ситуації, що дає можливість своєчасно реагувати на негативні тенденції та запобігати потенційним втратам.

Загальні та специфічні методи, такі як ймовірнісне моделювання, статистичний аналіз,

андеррайтинг, заходи раннього попередження, внутрішній аудит і стрес-тестування, забезпечують комплексний підхід до управління фінансовими ризиками [2, с. 281]. Вони дозволяють страховикам отримувати точні оцінки ризиків, формулювати сценарії розвитку подій і розробляти ефективні стратегії мінімізації ризиків.

Висновки. Сучасний ринок страхування вимагає від компаній активної адаптації до змін, зокрема через впровадження цифрових технологій. Використання штучного інтелекту, машинного навчання та аналітики великих даних може суттєво покращити процеси управління ризиками, автоматизуючи вияв-

лення та аналіз ризиків, а також підвищуючи точність прогнозування.

Отже, для забезпечення фінансової стійкості та конкурентоспроможності страховим компаніям необхідно постійно вдосконалювати свої підходи до управління ризиками. Це включає інноваційні рішення, що дозволяють не лише зменшити ймовірність настання ризиків, але й підвищити ефективність управлінських процесів у цілому. Успішне впровадження цих стратегій не лише забезпечить стабільність компанії, але й дозволить їй успішно адаптуватися до нових викликів та можливостей, які постають на сучасному динамічному ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Герасимова І. Ю. Управління фінансовими ризиками страхових компаній з метою забезпечення економічної безпеки. *Економічний простір*. 2016. No 115. С. 112–125.
2. Заволока Л. О., Сіліна І. С., Колесник Є. О. Методи управління фінансовими ризиками страхової компанії. *Прийзовський економічний вісник*. 2019. No 2. С. 278–282.
3. Кнейслер О. В. Ринок перестраховування України: теоретико-методологічні доміанти формування та пріоритети розвитку. К.: Центр учбової літератури, 2012. 416 с.
4. Лубкей Н. П. Систематизація фінансових ризиків страхових компаній та особливості управління ними в Україні. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. No 20. С. 862–866.
5. Морозова Л. С., Савченко Н. Г., Кукурудз О. М. Сучасні тренди діджиталізації страхового ринку. *Ефективна економіка*. 2025. No 5. URL: <https://www.nauka.com.ua/index.php/ee/article/view/6466>.
6. Морозова Л., Шкурко В. Роль цифрових технологій у розвитку ринку перестраховування. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2024. No 1. С. 207–215. URL: <http://ir.stu.cn.ua/123456789/31092>.
7. Яворська Т. В. Концептуальні положення гарантування безпеки страхових компаній в Україні. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. No 4. С. 668–673.

REFERENCES:

1. Gerasymova, I. Yu. (2016). Upravlinnia finansovymy ryzykamy strakhovykh kompanii z metoiu zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky [Management of financial risks of insurance companies to ensure economic security]. *Ekonomichnyy prostir*, no. 115, 112–125 (in Ukrainian).
2. Zavaloka, L. O., Silina, I. S., & Kolesnyk, Ye. O. (2019). Metody upravlinnia finansovymy ryzykamy strakhovoi kompanii [Methods of managing financial risks of an insurance company]. *Pryazovskiy ekonomichnyi visnyk*, no. 2, 278–282 (in Ukrainian).
3. Kneysler, O. V. (2012). Rynok perestraikhuvannia Ukrainy: teoretyko-metodolohichni dominanti formuvannia ta pryorytety rozvytku [The reinsurance market in Ukraine: theoretical and methodological dominants of formation and development priorities]. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury (in Ukrainian).
4. Lubkei, N. P. (2017). Systematyzatsiia finansovykh ryzykiv strakhovykh kompanii ta osoblyvosti upravlinnia nymy v Ukraini [Systematization of financial risks of insurance companies and features of their management in Ukraine]. *Hlobalni ta natsional'ni problemy ekonomiky*, no. 20, 862–866 (in Ukrainian).
5. Morozova, L. S., Savchenko, N. H., & Kukurudz, O. M. (2025). Suchasni trendy didzhytalizatsii strakhovoho rynku [Current trends in digitization of the insurance market]. *Efektivna ekonomika*, no. 5. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.5.13> (in Ukrainian).
6. Morozova, L., & Shkurko, V. (2024). Rol tsifrovyykh tekhnolohii u rozvytku rynku perestraikhuvannia [The role of digital technologies in the development of the reinsurance market]. *Problemy i perspektivy ekonomiky ta upravlinnia*, no. 1, 207–215 (in Ukrainian).
7. Yavorska, T. V. (2015). Kontseptual'ni polozhennia harantuvannia bezpeky strakhovykh kompanii v Ukraini [Conceptual provisions for ensuring the safety of insurance companies in Ukraine]. *Hlobalni ta natsional'ni problemy ekonomiky*, no. 4, 668–673 (in Ukrainian).